

Sygn. akt I C 171/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2013r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Katarzyna Antoniak

Protokolant st.sekr.sąd. Katarzyna Łęczycka

po rozpoznaniu w dniu 16 września 2013 r. w Siedlcach

na rozprawie

sprawy z powództwa L. T.

przeciwko Ł. C. i E. C.

o uznanie czynności za bezskuteczną

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powoda L. T. na rzecz pozwanych Ł. C. i E. C. po 3.600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) na rzecz każdego z nich tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 171/13

UZASADNIENIE

Do Sądu Okręgowego w Siedlcach – I Wydziału Cywilnego wpłynął pozew L. T. skierowany przeciwko E. C. i Ł. C. o uznanie za bezskuteczne w stosunku do powoda umowy ustanowienia przez pozwanych rozszerzonej wspólności majątkowej zawartej w dniu 28 stycznia 2012r., która została dokonana z pokrzywdzeniem powoda, a także o zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że od września 2003r. pozostawał z pozwaną w konkubinacie. W 2008r. jego sytuacja zawodowa zaczęła się pogarszać. Ponieważ relacje z pozwaną były dobre i mieli wspólne dziecko, w różnych odstępach czasu dokonywał na jej rzecz darowizn środków pieniężnych w celu nabycia nieruchomości. Chodziło mu o to, aby udział pozwanej wynosił 80%, a jego udział 20%. W dniu 17 lutego 2009r., gdy pozwana dysponowała środkami, które jej przekazał, zawarli umowę, na mocy której nabyli nieruchomość położoną w S. za kwotę 530.000 złotych. Niestety z biegiem czasu pozwana dopuściła się wobec niego rażącej niewdzięczności, dlatego był zmuszony odwołać darowiznę i wniósł do Sądu sprawę o zapłatę. W dniu 28 stycznia 2013r. pozwana zawarła z obecnym mężem – pozwanym Ł. C. umowę rozszerzającą wspólność majątkową małżeńską, na mocy której pozwany stał się współwłaścicielem 8/10 części nieruchomości położonej w S. przy ul. (...) w S.. Czynność ta dokonana została z pokrzywdzeniem powoda jako wierzyciela. Pozwana miała świadomość, że udział 8/10 części został zakupiony z darowizn, które dokonał na jej rzecz oraz że w wyniku jej rażącej niewdzięczności darowizny te zostały przez niego odwołane i z chwilą wydania wyroku w sprawie odwołania darowizn pozwana będzie zobowiązana do zwrotu na jego rzecz kwoty 150.000 złotych. Rozszerzenie przez pozwaną wspólności majątkowej jest wynikiem jej nieuczciwych

działań zmierzających do całkowitego pozbawienia go nieruchomości i uniemożliwienia mu zaspokojenia jego słuszných roszczeń finansowych (pozew k.2-4).

Pozwani E. C. i Ł. C. reprezentowani przez pełnomocnika wnieśli o oddalenie powództwa w odniesieniu do każdego z nich oraz o zasądzenie od powoda na rzecz każdego z nich kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu stanowiska podniesiono, że po stronie pozwanej nie zachodzi bierna legitymacja procesowa, gdyż zgodnie z art.531§1 kc powództwo o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną wnosi się przeciwko osobie trzeciej, która w wyniku czynności prawnej dokonanej z dłużnikiem uzyskała korzyść majątkową. W okolicznościach niniejszej sprawy E. C. jest rzekomym dłużnikiem, a zatem nie jest legitymowana do występowania w niniejszej sprawie jako pozwana. Niezależnie do tego pozwana zaprzeczyła, aby powód dokonał na jej rzecz darowizn w łącznej kwocie 150.000 złotych, aby dopuściła się w stosunku do powoda zachowania noszącego znamiona rażącej niewdzięczności i w związku z tym, aby powód mógł dokonać odwołania rzekomej darowizny i aby pozwana była dłużniczką powoda z jakiegokolwiek innego tytułu. Strona pozwana zaprzeczyła również, aby zawarta między pozwanymi umowa majątkowa małżeńska została zawarta z pokrzywdzeniem rzekomego wierzyciela w osobie powoda i aby w następstwie jej zawarcia pozwana stała się niewypłacalna lub stała się niewypłacalna w wyższym stopniu, a także aby zawierając przedmiotową umowę pozwana działała ze świadomością pokrzywdzenia przyszłych wierzycieli (odpowiedź na pozew k.56-63).

Sąd ustalił, co następuje:

Od 2003 powód i pozwana E. C. (wówczas E.) pozostawali w nieformalnym związku. W 2004r. wspólnie zamieszkali. W dniu 22 września 2006r. ze związku powoda z pozwaną urodziła się córka A. T. (odpis skrócony aktu urodzenia k.67). W 2009r. powód i pozwana podjęli decyzję o nabyciu nieruchomości zabudowanej segmentem w zabudowie bliźniaczej położonej w S. przy ul. (...). Partnerzy postanowili, że udziały w nieruchomości zostaną rozdzielone w stosunku 20% na rzecz powoda i 80% na rzecz pozwanej. Motywem takiej decyzji była chęć zabezpieczenia wspólnej córki stron przed przyszłymi ewentualnymi roszczeniami ze strony dzieci powoda ze związku małżeńskiego. Transakcja nabycia nieruchomości miała miejsce w dniu 17 lutego 2009r. w W. przed notariuszem M. D.. Nieruchomość została nabyta od dewelopera za kwotę 530.000 złotych, z czego z rachunku powoda na poczet ceny sprzedaży przelana została kwota 106.000 złotych, pozwana przekazała deweloperowi kwotę 194.000 złotych. Na zakup udziału w nieruchomości powód przeznaczył środki uzyskane ze sprzedaży mieszkania położonego przy ul. (...) w W.. Pozostała kwota ceny sprzedaży została pokryta ze środków z kredytu hipotecznego zaciągniętego przez powoda i pozwaną na kwotę 233.000 złotych, co do którego partnerzy umówili się, że będzie go spłacać pozwana (wyciąg z rachunku powoda wskazujący na przelew w dniu 17 listopada 2008r. na ten rachunek kwoty 295.000 złotych tytułem ceny sprzedaży mieszkania przy ul. (...) k.160, zeznania powoda k.186v-187 – minuty od 9 do 22 nagrania, zeznania pozwanej k.189-189v – godzina 1 minuta 8 nagrania i godzina 1 minuta 26 nagrania).

Po nabyciu nieruchomości przez pewien okres relacje między powodem a pozwaną układały się poprawnie. Po pewnym czasie relacje te zaczęły się psuć i w 2011r. związek powoda i pozwanej zakończył się, przy czym w dalszym ciągu zamieszkiwali oni razem z córką w domu przy (...)w S.. Jesienią 2011r. pozwana poznała Ł. C., pozwani zaczęli spotykać się w maju-czerwcu 2012r. Nawiązanie przez pozwaną bliższej znajomości z pozwanym Ł. C. powód uznał za rażącą niewdzięczność wobec niego. Uważał, że pozwana rozbiła ich rodzinę oraz że złośliwie utrudnia mu kontakty z córką. W czerwcu 2012r. Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim wydał postanowienie o zabezpieczeniu roszczeń alimentacyjnych należnych od powoda na rzecz małoletniej córki A. T.. W dniu 14 sierpnia 2012r. ten sam Sąd zabezpieczył kontakty powoda z małoletnią córką w sprawie dotyczącej władzy rodzicielskiej nad małoletnią, miejsca jej pobytu oraz kontaktów powoda z córką. Wobec narastającego konfliktu między powódką a pozwanym, w wakacje 2012r. pozwana opuściła wraz z córką dom przy ul. (...) w S. i zamieszkała w wynajętym mieszkaniu (sentencja postanowienia Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim w sprawie III RC 225/12 z 1 czerwca 2012r. w sprawie o alimenty k.20, uzasadnienie postanowienia Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim z 23 maja 2013r. w sprawie

III Nsm 464/12 k.172-178, zeznania powoda k.187v-188 – minuty od 33 do 39 nagrania, zeznania pozwanej k.189 – godzina 1 minuta 13 i 16 nagrania, zeznania pozwanego Ł. C. k.188-188v – minuta 51 nagrania).

W dniu 6 sierpnia 2012r. powód skierował do pozwanej pismo zawierające oświadczenie o odwołaniu darowizny kwoty 150.000 złotych, którą miał przekazać pozwanej na poczet zakupu przez nią udziału w powyższej nieruchomości. Następnie w dniu 24 października 2012r. złożył w Sądzie Okręgowym Warszawa P. w W. pozew przeciwko pozwanej o zapłatę kwoty 150.000 złotych z ustawowymi odsetkami od 21 sierpnia 2012r. tytułem zwrotu kwoty odpowiadającej kwocie odwołanej darowizny. Sprawa ta toczy się przed w/w Sądem pod sygnaturą akt II C 1162/12. Pozwana nie uznała wniesionego przeciwko niej powództwa kwestionując fakt darowizny na jej rzecz kwoty 150.000 złotych, a z ostrożności procesowej także istnienie rażącej niewdzięczności względem powoda. Pozew w przedmiotowej sprawie odebrał w imieniu pozwanej Ł. C. – jej ówczesny partner (pozew o zapłatę z 24 października 2012r. k.11-15, odpowiedź pozwanej na pozew w sprawie o zapłatę k.70-79, zeznania powoda k.187v- minuta 33 i 39 nagrania, zeznania pozwanego Ł. C. k.188v – minuta 51 i n. nagrania).

W listopadzie 2012r. pozwana wystąpiła do Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim z wnioskiem o zniesienie współwłasności nieruchomości położonej w S. poprzez przyznanie jej na własność pozwanej ze splatą na rzecz powoda. Sprawa ta jest w toku (wniosek o zniesienie współwłasności nieruchomości k.142-151).

W dniu 26 stycznia 2013r. pozwana E. C. i pozwany Ł. C. zawarli związek małżeński (odpis skrócony aktu małżeństwa k.68). Dwa dni później – w dniu 28 stycznia 2013r. pozwani zawarli umowę ustanawiającą rozszerzoną wspólność majątkową postanawiając, że obejmie ona nieruchomości oraz spółdzielcze własnościowe prawa, które stanowią ich majątek osobisty nabyty przed zawarciem związku małżeńskiego, za wyjątkiem nieruchomości bądź praw spółdzielczych nabytych przez któregokolwiek z nich w drodze dziedziczenia. Na mocy tej umowy do majątku wspólnego małżonków C. wszedł udział w wysokości 8/10 części we współwłasności zabudowanej nieruchomości położonej w S. przy ul. (...) przysługujący dotychczas pozwanej oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w C. o powierzchni niespełna 30 m kw, które dotychczas przysługiwało pozwanemu Ł. C. (akt notarialny umowy majątkowej małżeńskiej z 28 stycznia 2013r. k.5-10).

Pozwana E. C. jest zatrudniona w Polskiej Agencji (...) w W.. Obecnie, po urodzeniu dziecka ze związku z pozwanym, przebywa na urlopie macierzyńskim i pobiera zasiłek macierzyński. Przed urlopem macierzyńskim jej wynagrodzenie wynosiło około 3.600 złotych netto miesięcznie. Pozwanej przysługuje udział w zabudowanej nieruchomości położonej w miejscowości Ż. z tytułu dziedziczenia po ojcu. Jest właścicielką dwóch samochodów osobowych zakupionych podczas trwania związku z powodem w postaci S. (...) rok produkcji 2001 i F. (...) rok produkcji 1998. Pozwana systematycznie spłaca kredyt zaciągnięty razem z powodem na zakup nieruchomości położonej w S., miesięczna rata kredytu wynosi około 600 złotych miesięcznie. Nie posiada innych wierzycieli, nie toczą się przeciwko niej postępowania egzekucyjne. Małżonkowie C. nie posiadają zobowiązań finansowych wobec innych podmiotów (zeznania pozwanej k.189v – nagranie od godziny 1 minuta 16 do minuty 26, zeznania pozwanego Ł. C. k.188v- minuta 59 nagrania).

W dniu 30 stycznia 2013r. pozwani E. i Ł. małż. C. zamieszkali w budynku mieszkalnym położonym na nieruchomości przy ul. (...) w S.. Następnego dnia ,tj. 31 stycznia 2013r. dom ten opuścił powód. Powód wystąpił do Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim o przywrócenie posiadania przedmiotowego budynku (zeznania powoda k.187v – minuta 33 nagrania, zeznania pozwanego Ł. C. k.188v – minuta 59 nagrania).

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powoda L. T. okazało się nieuzasadnione i jako takie podlegało oddaleniu.

Z żądania oraz uzasadnienia pozwu wynika, że roszczenie powoda opiera się na tzw. Actio Pauliana (roszczenie pauliańskie). Zgodnie z art.527§1 kc gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała

lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. W myśl §2 i 3 wskazanego przepisu czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem czynności, przy czym jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Odnosząc powyższe uregulowania do okoliczności sprawy Sąd doszedł do przekonania, że roszczenie powoda nie zasługuje na uwzględnienie. Od początku nieuzasadnione okazało się skierowanie żądania uznania czynności prawnej za bezskuteczną w stosunku do E. C.. Z uzasadnienia pozwu oraz twierdzeń podnoszonych przez powoda w toku zeznań wynika, że uznaje on pozwaną za swoją dłużniczkę z tytułu odwołania dokonanej na jej rzecz darowizny kwoty 150.000 złotych. Tymczasem, jak stanowi przepis art.531§1 kc uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową. Dłużnik nie jest zatem biernie legitymowany w sprawach ze skargi pauliańskiej. Dlatego skierowanie roszczenia przeciwko pozwanej jako domniemanej dłużniczce powoda należało uznać za bezpodstawne i podlegające oddaleniu.

Badając zasadność roszczenia powoda skierowanego przeciwko Ł. C. Sąd uznał, że nie zasługuje ono na uwzględnienie.

Skarga pauliańska z jaką wystąpił powód ma za zadanie chronić wierzyciela przed działaniami dłużnika skutkującymi jego niewypłacalnością i w konsekwencji przed niemożnością zaspokojenia roszczeń wierzyciela. Z istoty tej instytucji wynika, że z roszczeniem pauliańskim może wystąpić wierzyciel. Tymczasem powód nie wykazał, aby w stosunku do E. C. przysługiwała mu wierzytelność. Twierdzenia powoda, iż darował wymienioną kwotę 150.000 złotych pozostały nieudowodnione, a strona pozwana twierdzeniom tym stanowczo zaprzeczyła. Na okoliczność darowizny powód nie przedstawił żadnego dowodu, powołał się wprawdzie w pozwie na bliżej nieokreślone dowody z akt sprawy, która toczy się przed Sądem Okręgowym w Warszawie z jego powództwa przeciwko pozwanej o zapłatę kwoty 150.000 złotych, ale zasada bezpośredniości nie pozwala na uznanie, że fakt darowizny powyższej kwoty został udowodniony. Niemniej nawet przy założeniu, że powód przekazał pozwanej kwotę 150.000 złotych z przeznaczeniem na pokrycie ceny nabycia udziału w nieruchomości w zakresie różnicy między ceną nabycia a kwotą 106.000 złotych pokrytą przez powoda i kwotą 230.000 złotych przelaną przez bank z tytułu udzielonego kredytu, to w ocenie Sądu brak jest podstaw do uznania, że zachodziły przesłanki do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności pozwanej. W pierwszej kolejności wskazać należy na ustalenia współwłaścicieli co do przyjęcia nierównych udziałów w nieruchomości. Ze zgodnych w tej mierze zeznań powoda i pozwanej wynikało, że ustalenie większościowego udziału w nieruchomości po stronie pozwanej, pociągające za sobą wyższy udział w cenie nabycia, wynikało z chęci zabezpieczenia ich wspólnej córki A. przed roszczeniami finansowymi ze strony starszych dzieci powoda. Jeżeli wg twierdzeń powoda środki przekazane przez niego pozwanej zostały przeznaczone na pokrycie ceny nabycia nieruchomości - to uzasadnione jest stwierdzenie, że pozwana wywiązała się z przyjętych ustaleń i celowo wykorzystwała przekazane jej środki. Po drugie, za rażąca niewdzięczność osoby obdarowanej, pozostającej w chwili darowizny w nieformalnym związku z darczyńcą, nie można uznać faktu nawiązania przez tę osobę bliższej znajomości z innym mężczyzną, po tym jak związek darczyńcy i obdarowanego rozpadł się. Z ustaleń Sądu opartych o zeznania stron wynika, że kryzys w związku powoda i pozwanej rozpoczął się już w 2010r. doprowadzając ostatecznie do rozpadu tego związku w 2011r. Natomiast bliższy związek z pozwanym Ł. C. pozwana nawiązała wiosną 2012r. Doświadczenie życiowe pokazuje, że związki między ludźmi, szczególnie oparte na więzi emocjonalnej ulegają zmianom, a niektóre rozpadają się. Okoliczność rozpadu związku i towarzyszące często takim rozpadom negatywne emocje między były partnerami, a czasem ich zachowania, nie wypełniają - w ocenie Sądu - pojęcia rażącej niewdzięczności, o ile nie przybierają działań dokonywanych z zamiarem nieprzyjaznym i nie są skierowane przeciwko cennym dobrom obdarowanego jak życie, zdrowie, cześć. Po rozpadzie związku z powodem pozwana nie podejmowała działań, które można uznać za noszące znamiona rażącej niewdzięczności. Z uwagi na konflikt między powodem a pozwaną w sierpniu 2012r. Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim w sprawie III Nsm 139/12 wydał postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia kontaktów powoda z córką (wniosek w tym zakresie złożyła pozwana). W tym czasie powód i pozwana nie mieszkali już razem i brak dowodów na to, że pozwana utrudniała, czy wręcz uniemożliwiała powodowi kontakty z córką. W tym zakresie

wskazać należy na postanowienie Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim z 23 maja 2013r. w sprawie III Nsm 464/12, w którym oddaleniu podlegał wniosek powoda o ukaranie pozwanej za naruszenie obowiązków wynikających z postanowienia zabezpieczającego kontakty powoda (postanowienie z uzasadnieniem k.172-178).

Niezależnie od tego nie zachodzą podstawy do uznania, że wskutek zaskarżonej czynności pozwana stała się niewypłacalna. Pozwana nie zbyła ani nie obciążyła żadnego składnika majątkowego, pozostaje w stosunku pracy, od lat reguluje terminowo raty kredytu hipotecznego. Posiada majątek osobisty w postaci udziału w nieruchomości oddziedziczonej po ojcu, a także majątek wspólny obejmujący udział w nieruchomości położonej w S. obciążonej hipoteką na rzecz banku oraz spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w C..

Na koniec - w kontekście zarzutów stawianych przez powoda pozwanej zwrócić należy uwagę na stwierdzenie powoda, który w toku wyjaśnień podał, że decyzja o nabyciu przez pozwaną 80-procentowego udziału w nieruchomości - mimo, że środki nabycia miały pochodzić (obok kredytu) od powoda, wynikała również z tego, że powodowi jako prezesowi spółki prawa handlowego groziła odpowiedzialność z art.299 kodeksu spółek handlowych, a tego powód chciał uniknąć (wyjaśnienia powoda k.163v – minuta 6 nagrania).

Zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu Sąd na podstawie art.98§1 i 3 kpc Sąd obciążył powoda obowiązkiem zwrotu każdemu z pozwanych kwoty 3.600 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego obliczonych od wartości przedmiotu sporu - §6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.). Tym samym Sąd nie uwzględnił wniosku powoda o odstąpienie od obciążania go kosztami procesu. Należy wyjaśnić, że przed zamknięciem rozprawy w przedmiotowej sprawie powód wniósł o zwolnienie go od kosztów sądowych (protokół rozprawy k.190 – godzina 1 minuta 45 nagrania) składając również stosowny wniosek na piśmie oraz oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania (k.183-185), z którego wynika, że powód od 6 lat jest bezrobotny bez prawa do zasiłku i utrzymuje się dzięki pomocy dzieci. Okoliczności złożenia wniosku nakazywały uznać, że w istocie stanowi on wniosek o odstąpienie od obciążania powoda kosztami procesu (na wypadek niekorzystnego dla niego rozstrzygnięcia), czyli kosztami zasądzanymi od strony przegrywającej proces na rzecz strony wygrywającej. W ocenie Sądu wniosek ten nie zasługiwał na uwzględnienie. W myśl art.102 kpc w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów, albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Możliwość odstąpienia od obciążania przegrywającego kosztami procesu została ograniczona przez ustawodawcę do wypadków szczególnie uzasadnionych, których nie można utożsamiać wyłącznie ze złą sytuacją finansową strony przegrywającej. Uwzględniany jest również przebieg samego procesu i okoliczności będące przedmiotem badania. W ocenie Sądu okoliczności sprawy odwołujące się do relacji między stronami, a dodatkowo fakt wytoczenia powództwa przeciwko pozwanej E. C., która od początku nie była osobą biernie legitymowaną uzasadniały obciążenie powoda kosztami procesu. Nieuzasadnione pozwanie małżonków wywołało po ich stronie konieczność obrony, która pociągnęła za sobą znaczne koszty z tytułu wynagrodzenia pełnomocnika.